

OSNOVE BAZA PODATAKA

---

(8)

Projektovanje baza podataka

Prevođenje MOV u Relacioni model

PREVOĐENJE MOV U RELACIONI MODEL

- Obzirom da ne postoji komercijalno raspoloživ SUBP zasnovan na MOV, u praktičnoj realizaciji potrebno je model podatak izrađen prema MOV prevesti u neki od modela za koji postoji SUBP.
- Prevođenje iz MOV najčešće se vrši u Relacioni model za koji postoji veliki broj komercijalnih softvera.
- Kod prevođenja jednog semantički bogatog modela u semantički manje bogat model dolazi do neslaganja, u smislu da svakom konceptu strukture jednog modela ne mora odgovarati koncept strukture drugog modela.

PREVOĐENJE MOV U RELACIONI MODEL

- Po pravilu se deo semantike iskazan strukturom semantički bogatog modela mora predstaviti semantičkim ograničenjima manje bogatog modela.
- Iz toga sledi da apstraktnoj operaciji semantički bogatog modela odgovara procedura semantički manje bogatog modela, u našem slučaju Relacionog modela.
- Postoji više postupaka za prevođenje MOV u relacioni model.
- Ovde se izlaže jedan praktičan postupak prevođenja koji se može automatizovati.

PREVOĐENJE MOV U RELACIONI MODEL

- Postupak prevođenja se može potpuno formalizovati, tako da postoje softverski alati za prevođenje koji konceptualnu šemu baze podataka predstavljenu MOV prevode u SQL script relacione šeme baze podataka.
- Postoje pravila za prevođenje MOV u relacioni model podataka.
- Opšta pravila iz kojih se izvode sva pojedinačna su:
  - Obezbediti jedinstvenost ključa.
  - Izbeći višeznačna obeležja.
  - Izbegavati neprimenljiva svojstva.
  - Obezbediti minimalan skup šema relacija

POSTUPAK PREVOĐENJA

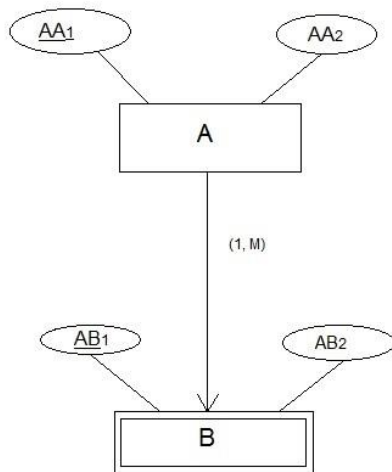

■ PRAVILA ZA OBJEKTE

- Svaki objekat iz MOV postaje šema relacije.
  - Naziv tipa objekta postaje naziv šeme relacije.
  - Atributi objekta postaju obeležja šeme relacije
  - Za “jake” objekte identifikator objekta postaje primarni ključ šeme relacije.
- Svaki slabi objekat takođe postaje šema relacije
  - Identifikator nadređenog objekta postaje jedno od obeležja šeme relacije koja odgovara slabom objektu, i postaje deo ključa šeme relacije slabog objekta, zajedno sa obeležjima koja jednoznačno identifikuju pojavljivanje “slabog” objekta u okviru pojavljivanja njemu nadređenog objekta.

Prevodjenje – SLABI OBJEKAT

Svaki slabi objekat takođe postaje šema relacije

- Identifikator nadređenog objekta postaje jedno od obeležja šeme relacije koja odgovara slabom objektu, i postaje deo ključa šeme relacije slabog objekta, zajedno sa obeležjima koja jednoznačno identifikuju pojavljivanje "slabog" objekta u okviru pojavljivanja njemu nadređenog objekta.

A (AA₁, AA₂)

B (AA₁, AB₁, AB₂)

Uslovi integriteta:

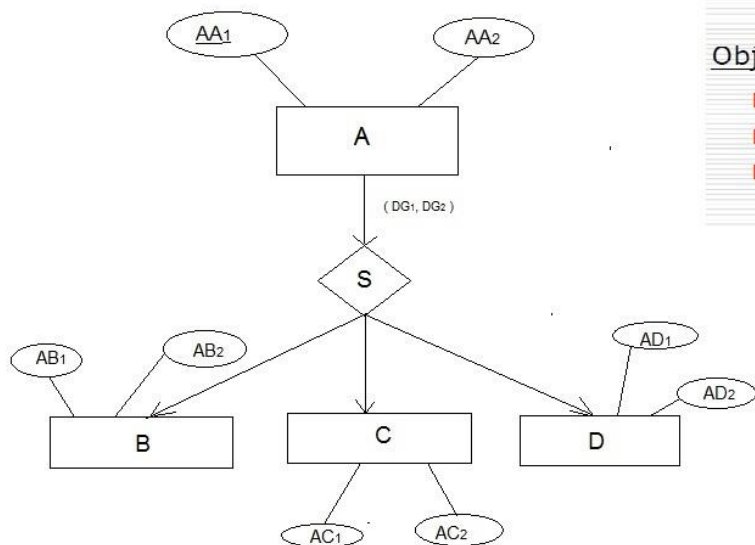
$B[AA_1] \subseteq A[AA_1]$

POSTUPAK PREVOĐENJA

- Objekat nadtip (generalizovani tip objekta) postaje šema relacije.
  - Ako je specijalizacija ekskluzivna tada šema relacije nadtipa sadrži i obeležje po kojem se vrši specijalizacija.
- Objekat podtip takođe postaje šema relacije
  - Naziv tipa objekta postaje naziv šeme relacije.
  - Atributi podtipa postaju obeležja šeme relacije.
  - Identifikator nadtipa predstavlja ključ šeme relacije podtipa.

Prevodjenje podtipa i nadtipa

Objekat nadtip (generalizovani tip objekta) postaje šema relacije.

- Ako je specijalizacija ekskluzivna tada šema relacije nadtipa sadrži i obeležje po kojem se vrši specijalizacija.

Objekat podtip takođe postaje šema relacije

- Naziv tipa objekta postaje naziv šeme relacije.
- Atributi podtipa postaju obeležja šeme relacije.
- Identifikator nadtipa predstavlja ključ šeme relacije podtipa.

A (AA1, AA2)

B (AA1, AB1, AB2)

C (AA1, AC1, AC2)

D (AA1, AD1, AD2)

Uslovi integriteta:

$B[AA1] \subseteq A[AA1]$

$C[AA1] \subseteq A[AA1]$

$D[AA1] \subseteq A[AA1]$

Pravila za prevođenje binarnih veza:

U praksi i literaturi često se pri razmatranju kardinalnosti preslikavanja i njihovog označavanja navode samo gornje granice dok se:

- Donja granica $DG = 0$ zamenjuje rečima veza je PARCIJALNA, a
- $DG = 1$ veza je TOTALNA

Tako da se može govoriti o sledećim tipovima veza:

- Veza tipa 1 : 1 koja obuhvata
  - $(0,1) : (0,1)$ – parcijalna sa obe strane
  - $(0,1) : (1,1)$ – parcijalna sa jedne i totalna sa druge strane
  - $(1,1) : (1,1)$ – totalna sa obe strane

Pravila za prevođenje binarnih veza:

- Veza tipa 1 : M koja obuhvata
  - $(0,1) : (0,M)$ – parcijalna sa obe strane
  - $(0,1) : (1,M)$ – parcijalna sa strane 1 i totalna sa strane M
  - $(1,1) : (0,M)$ – parcijalna sa strane M i totalna sa strane 1
  - $(1,1) : (1,M)$ – totalna sa obe strane
- Veza tipa M : M koja obuhvata
  - $(0,M) : (0,M)$ – parcijalna sa obe strane
  - $(0,M) : (1,M)$ – parcijalna sa jedne i totalna sa druge strane
  - $(1,M) : (1,M)$ – totalna sa obe strane

Pravila za binarne veze

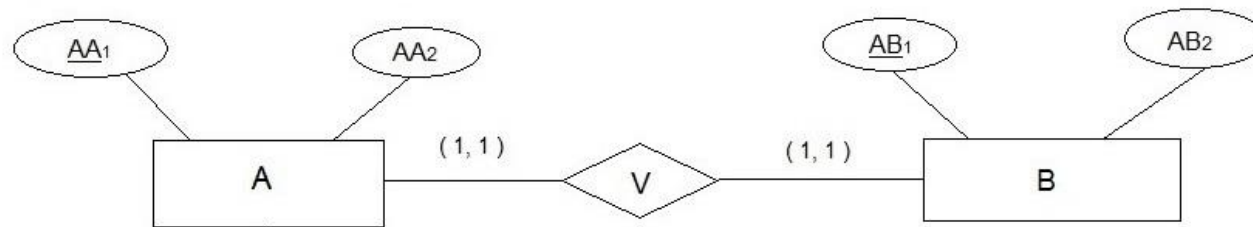

VEZA TIP 1 : 1

- Ako je veza sa obe strane totalna,
  - Sama veza i oba objekta koji u vezi učestvuju postaju jedna šema relacije.
  - Obeležja šeme relacije su svi atributi jednog i drugog objekta i atributi veze (odnosno agregacije).
  - Kandidati za ključ u ovoj šemi relacije su identifikatori i jednog i drugog objekta koji su vezi.
  - Za primarni ključ se ravnopravno bira samo jedan od identifikatora objekata koji su u vezi.

Prevođenje veze 1:1 – totalna sa obe strane

VEZA Tipa 1:1 Totalna sa obe strane

AB (AA₁, AA₂, AB₁, AB₂)

VEZA TIP 1 : 1

- Ako je veza sa obe strane totalna,
  - Sama veza i oba objekta koji u njoj učestvuju postaju jedna šema relacije.
  - Obeležja šeme relacije su svi atributi jednog i drugog objekta i atributi veze (odnosno agregacije).
  - Kandidati za ključ u ovoj šemi relacije su identifikatori i jednog i drugog objekta koji su vezi.
  - Za primarni ključ se ravnopravno bira samo jedan od identifikatora objekata koji su u vezi.

Pravila za binarne veze

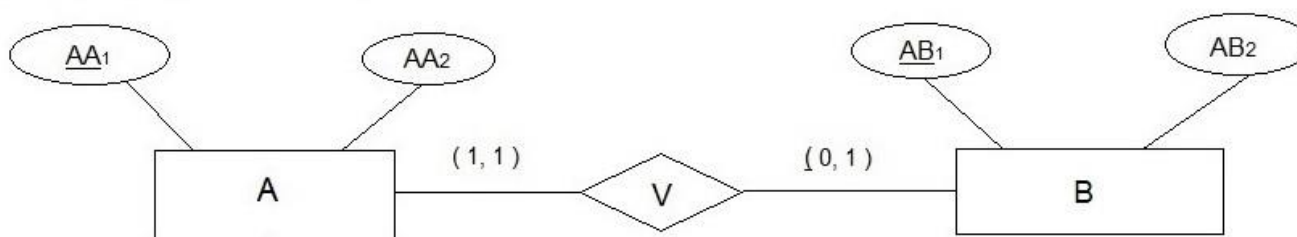

VEZA TIP 1 : 1

- Veza sa jedne strane totalna
  - Dva objekta u vezi i sama veza daju dve šeme relacija s tim što se
  - Identifikator jednog od objekata koji su u vezi uvrsti u obeležja druge šeme relacije .
  - Veza se predstavlja spoljnim ključem u onoj šemi relacije u kojoj vrednost tog obeležja mora biti data.
  -

Prevođenje veze 1:1 – sa jedne strane totalna

VEZA Tipa 1:1 sa jedne strane totalna

A (AA₁, AA₂, AB₁)

B (AB₁, AB₂)

$A[AB_1] \subseteq B[AB_1]$

Veza se predstavlja spoljnim ključem u onoj šemi relacije u kojoj vrednost tog obeležja mora biti data.

- Dva objekta u vezi i sama veza daju dve šeme relacija s tim što se
- Identifikator jednog od objekata koji su u vezi uvrsti u obeležja druge šeme relacije .
- Veza se predstavlja spoljnim ključem u onoj šemi relacije u kojoj vrednost tog obeležja mora biti data.

Pravila za binarne veze

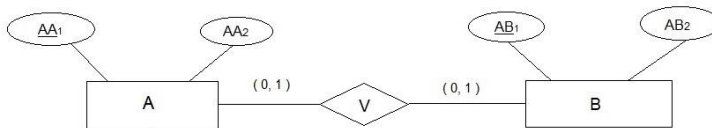

VEZA TIP 1 : 1

- Parcijalna sa obe strane
  - Kreiraju se tri šeme relacija.
  - Obeležja u šemi relacije koja odgovara vezi su i identifikatori objekata koji su u vezi i oba su kandidati za ključ.
  - Za primarni ključ se bira jedan od indetifikatora objekata koji učestvuju u vezi

Prevodjenje veze 1:1 – parcijalna sa obe strane

VEZA Tipa 1 : 1 Parcijalna sa obe strane

A (AA₁, AA₂)

B (AB₁, AB₂)

V (AA₁, AB₁)

V [AA₁] ⊆ A [AA₁]

V [AB₁] ⊆ B [AB₁]

VEZA TIP 1 : 1

■ Parcijalna sa obe strane

- Kreiraju se tri šeme relacija.
- Obeležja u šemi relacije koja odgovara vezi su i identifikatori objekata koji su u vezi i oba su kandidati za ključ.
- Za primarni ključ se bira jedan od identifikatora objekata koji učestvuju u vezi

Pravila za binarne veze

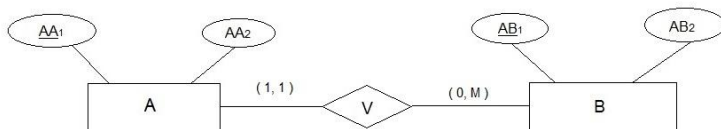

VEZA TIPA 1:M

- Koja je sa strane 1 totalna:
  - Ne postaje posebna šema relacije,
  - Već identifikator objekta za koji je $GG=M$ postaje obeležje šeme relacije koja odgovara objektu sa strane za koju je $GG=1$.
- Veza između jakog i slabog objekta kao i veza između podtipa i nadtipa ne postaje posebna šema relacije.
- Parcijalna sa strane 1
  - Postaje posebna šema relacije
  - Obeležja te šeme relacije su identifikatori objekata koji su u vezi, a
  - Ključ šeme relacije je identifikator objekta za koji je $GG=1$.

Prevodjenje veze 1:M – totalna sa strane 1

VEZA Tipa 1 : M sa strane 1 totalna

A (AA1, AA2, AB1)

B (AB1, AB2)

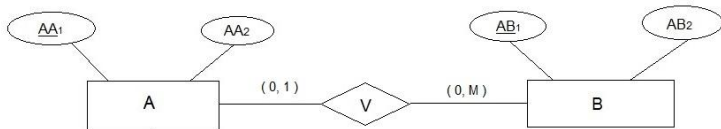
$A [AB1] \subseteq B [AB1]$

VEZA TIP 1:M

- Sa strane 1 totalna
  - Ne postaje posebna šema relacije,
  - Već identifikator objekta za koji je GG=M postaje obeležje šeme relacije koja odgovara objektu sa strane za koju je GG=1.

Prevodjenje veze 1:M parcijalna sa strane 1

VEZA Tipa 1 : M pa strane 1 parcijalna

A (AA₁, AA₂)

B (AB₁, AB₂)

V (AA₁, AB₁)

$V [AA_1] \subseteq A [AA_1]$

$V [AB_1] \subseteq B [AB_1]$

VEZA TIPa 1 : M

■ Parcijalna sa strane 1

- Postaje posebna šema relacije
- Obeležja te šeme relacije su identifikatori objekata koji su u vezi, a
- Ključ šeme relacije je identifikator objekta za koji je GG=1.

Pravila za binarne veze

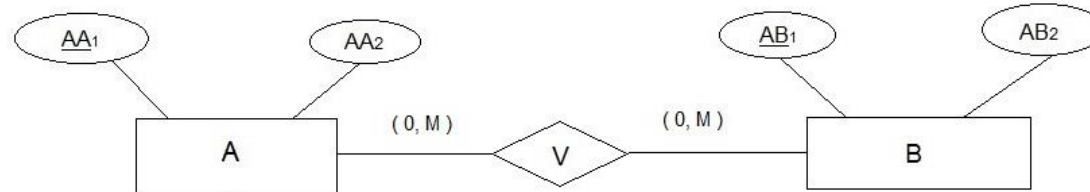

VEZA TIP A M:M

- Uvek postaje posebna šema relacije
  - Obeležja šeme relacije su identifikatori objekata koji su u vezi, a
  - Primarni ključ je složen i sastoji se od identifikatora objekata koji su u vezi.
  - Atributi veze (odnosno agregacije) postaju obeležja šeme relacije.
-
- Agregacija – mešoviti tip Objekat-Veza se prevodi kao odgovarajući tip veze, a obeležja agregacije idu u šemu relacije kojom se rešava veza.

Prevođenje veze tipa M:M

VEZA Tipa M : M

A (AA1, AA2)

B (AB1, AB2)

AB (AA1, AB1)

Uslovi integriteta:

$AB[AA1] \subseteq A[AA1]$

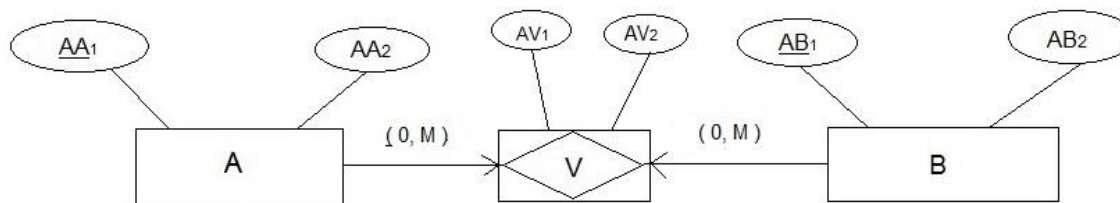
$AB[AB1] \subseteq B[AB1]$

- Uvek postaje posebna šema relacije
- Obeležja šeme relacije su identifikatori objekata koji su u vezi, a
- Primarni ključ je složen i sastoji se od identifikatora objekata koji su u vezi.
- Atributi veze (odnosno agregacije) postaju obeležja šeme relacije.

Prevođenje Agregacije

PREVODJENJE AGREGACIJE

Agregacija – mešoviti tip Objekat-Veza se prevodi kao odgovarajući tip veze, a obeležja agregacije idu u šemu relacije kojom se rešava veza.

A (AA1, AA2)

B (AB1, AB2)

V (AA1, AB1, AV1, AV2)

$V[AA_1] \subseteq A[AA_1]$

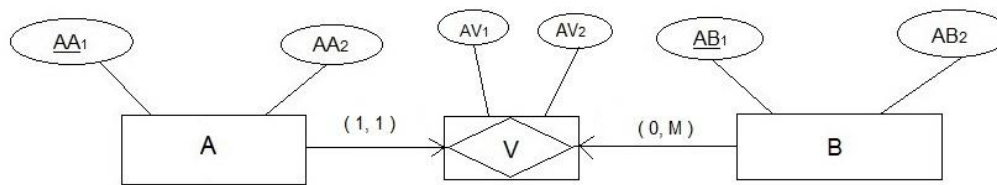
$V[AB_1] \subseteq B[AB_1]$

Prevođenje Agregacije 1-M –totalna sa strane 1

PREVODJENJE AGREGACIJE

- Kao veza 1 : M (Totalna sa strane 1)

Agregacija – mešoviti tip Objekat-Veza se prevodi kao odgovarajući tip veze, a obeležja agregacije idu u šemu relacije kojom se rešava veza.

A (AA₁, AA₂, AB₁, AV₁, AV₂)

B (AB₁, AB₂)

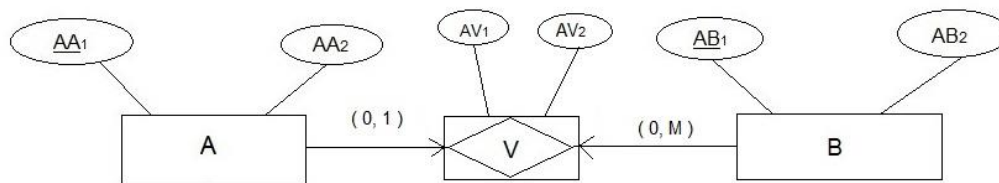
A [AB₁] $\subseteq$ B [AB₁]

Prevođenje Agregacije 1-M –parcijalne sa strane 1

PREVODJENJE AGREGACIJE

- Kao veza 1 : M (Parcijalna sa strane 1)

Agregacija – mešoviti tip Objekat-Veza se prevodi kao odgovarajući tip veze, a obeležja agregacije idu u šemu relacije kojom se rešava veza.

A (AA₁, AA₂)

B (AB₁, AB₂)

V (AA₁, AB₁, AV₁, AV₂)

V [AA₁] ⊆ A [AA]

V [AB₁] ⊆ B [AB₁]

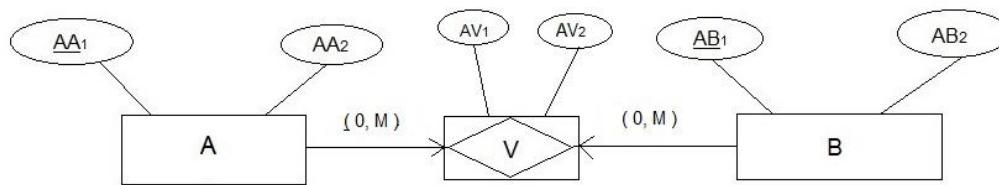

Prevođenje Agregacije M:M

PREVODJENJE AGREGACIJE

- Kao veza M : M

Agregacija – mešoviti tip Objekat-Veza se prevodi kao odgovarajući tip veze, a obeležja agregacije idu u šemu relacije kojom se rešava veza.

A (AA₁, AA₂)

B (AB₁, AB₂)

V (AA₁, AB₁, AV₁, AV₂)

$V[AA_1] \subseteq A[AA_1]$

$V[AB_1] \subseteq B[AB_1]$

REZIME POSTUPKA PREVOĐENJA (1/3)

- Pravila se ne moraju primenjivati redom kako su zadata, već se
- Prevođenje vrši primenjujući sva odgovarajuća pravila odjednom na pojedine objekte i veze u sistemu, po redosledu koji je obično očigledan iz samog modela.
- Za svaki objekat se pored vrste kojoj pripada, utvrđuje da li će prilikom prevođenja veze doći prostiranja ključa ili će se formirati posebna šema relacije.
- Kada se na ovaj način postupi sa svim objektima prevode se preostale veze po pravilima za prevođenje veza.

REZIME POSTUPKA PREVOĐENJA (2/3)

- Pod pretpostavkom da je DOV korektno urađen njegovim prevođenjem u relacioni model dobijaju se šeme relacija koje su u 3NF u kojima ne postoje Null – vrednosti kao neprimenljiva svojstva.
- Pri prevođenju MOV u relacioni model, pored šema relacija koje se dobijaju mora se definisati skup posebnih pravila integriteta, kako bi se zadržala semantika MOV.
- Posebna pravila integriteta mogu biti statička i dinamička.
- Statičkim pravilima integriteta određeni su uslovi koji moraju važiti pre i posle izvršenja bilo koje operacije nad bazom podataka.
- Dinamičkim pravilima integriteta definisane su procedure u relacionom modelu, koje odgovaraju apstraktnim operacijama MOV-a i koje garantuju ostvarenje uslova integriteta.

REZIME POSTUPKA PREVOĐENJA (2/3)

- Prvi korak ka formiranju šeme baze podataka zadate skupom SQL naredbi je formiranje logičkog skupa šema relacija.
- Zatim se na osnovu logičkog skupa šema relacija i ograničenja dobijenih prevođenjem MOV u relacioni model SQL naredbama formira script šeme baze podataka razumljiv relacionom SUBP.

STATIČKA PRAVILA INTEGRITETA

- Do statičkih pravila integriteta dolazimo posmatranjem veze i objekata koji u njoj učestvuju.
- Na primer, neka su objekti A i B povezani vezom (0,M):(0,M) parcijalnom sa obe strane.
- Šeme relacija koje prema pravilima prevođenja dobijamo su:

$A(\underline{\text{SifA}}, \dots)$

$B(\underline{\text{SifB}}, \dots)$

$\text{VEZA}(\text{SifA}, \text{SifB})$

- Neka je **a** vrednost obeležja SifA, a **b** obeležja SifB u šemi relacije VEZA.
- Pravilo integriteta za dati tip veze dva objekta može se iskazati sledećim zahtevom:

STATIČKA PRAVILA INTEGRITETA

- Da vrednost **a** mora postojati kao vrednost ključa u relaciji A i
- Vrednost **b** mora postojati kao vrednost ključa u relaciji B
- Ovaj integrite odgovara referencijalnom integritetu relacionog modela i može se zapisati na sledeći način:

$$\text{VEZA}[\text{sIFa}] \subseteq A[\text{sIFa}]$$

$$\text{VEZA}[\text{sIFb}] \subseteq B[\text{sIFb}]$$

- Kako oba uslova moraju biti ispunjena podrazumevamo da je između njih logički operator AND.